

Hallituksen toimintakertomus 2017

YHTEENVETO VUODEN 2017 TOIMINNASTA

Työeläkeuudistuksen toimeenpano käynnistyi vuoden 2017 alusta Melassa oman asiakaskuntamme osalta. Uudistuksen toteutus on lähtenyt liikkeelle sujuvasti. Osittainen varhennettu vanhuuseläke on jo ensimmäisen vuoden aikana osoittautunut suosituksi eläkemuodoksi myös maatalousyrittäjien keskuudessa.

Asiakkaidemme arkea maataloudessa leimasi taloudellisten haasteiden jatkuminen sekä sääolosuhteitaan poikkeuksellisen vaikea satovuosi. Nämä haasteet kulmineituvat usein myös jaksamisongelmiksi. Valtion budjettirahoituksella käynnistimme lyhyellä valmisteluajalla Välitä viljelijästä -projektin vuoden 2017 alusta auttamaan viljelijöitä jaksamiseen liittyvissä ongelmissa. Projekti on saanut hyvää palautetta ja sen kautta on voitu auttaa jo yli tuhatta viljelijää. Avun tarve yllätti kaikkien arviot ja tärkeän projektin jatko on turvattu lisärahoituksella vuoden 2019 loppuun. Apurahansaajien hyvinvoinnin tueksi käynnistimme pilottina toteutetut työhyvinvointitilaisuudet.

Viljelijöiden haastavaa taloustilannetta helpotettiin myös lainmuutoksin toteutetulla lomituksen asiakasmaksujen noin 30 %:n alennuksella ja Melan vakuutusmaksujen viivästyskoron alennuksella. Molemmat alennukset jatkuvat myös vuonna 2018, tosin lomituksessa merkittävästi pienempänä kuin päättyneenä vuonna. Vakuutusmaksujen viivästyskoron alennus koskee myös apurahansaajavakuutettuja.

Vuoden aikana annoimme asiantuntemuksemme maakuntauudistuksen ja erityisesti siihen liittyvän lomituksen lainmuutosvalmistelun tueksi. Lopullinen esitys on lausuntokierrosten jälkeen sosiaali- ja terveysministeriön valmistelussa. Melan rooli lomituksen toimeenpanon osalta jatkossa on auki. Olennaista on, että asiakkaidemme palvelut toimivat sujuvasti ja luotettavasti sekä muutostilanteessa että jatkossa.

Asiakaskokemuksen parantamiseksi ja systemaattisen kehystoiminnan varmistamiseksi perustimme asiakaspalvelun kehittämistyöryhmän. Työryhmän työ jatkuu koko alkaneen strategiakauden. Onnistuimme toimintamme sujuvoittamisessa niin, että lähes kaikkien hakemuskäsittelyajat lyhenivät. Erityisen myönteistä kehitys oli tapaturmakorvausten käsittelyajoissa. Hyvän tuloksen varmisti osaava ja motivoitunut henkilöstömme.

Kustannustehokkuudessa olemme pärjänneet merkittävistä hankkeista huolimatta varsin kilpailukykyisinä työeläkealan vertailuissa. Liikekulut nousivat hieman edelliseen vuoteen verrattuna liittyen laajoihin IT-hankkeisiin.

Melan kokonaiskulut sisältäen asiakkaille maksetut etuudet ja palvelut, toiminnan liikekulut sekä lomituksen kustannukset olivat 1 222 miljoonaa euroa (2016: 1245). Asiakkaille maksetut etuudet ja palvelut olivat 1 177 miljoonaa euroa (2016: 1 189).

Melalla oli vuoden lopussa 62 190 MYEL-vakuutettua (sisältää 3 016 apurajansaajaa) ja 83 275 MATA-vakuutettua asiakasta. Eläkkeensaajia oli vuoden päättyessä 117 384. MYEL-vakuutettujen määrä väheni edellisestä vuodesta 4,5 %, MATA-vakuutettujen 2,5 % ja eläkkeensaajien 3,4 %.

Toimintavuoden aikana Melaan saapui 62 656 hakemusta. Hakemusten kokonaismäärä kasvoi 4,7 %.

Saapuneet hakemukset	2017	2016	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Vakuutusasiat	20 546	23 353	-12,0
Perintäasiat	607	469	+29,4
Luopumisasiat	880	1 020	-13,7
Työeläkeasiat	11 888	12 278	-3,2
MATA-korvausasiat	26 634	20 550	+29,6
Mela-päivärahat	1 693	1 748	-3,1
Lomitusasiat	408	437	-6,6
	62 656	59 855	+4,7

Taulukko 1. Kaikkien Melaan saapuneiden hakemusten lukumäärät peräkkäisinä vuosina ja muutos edellisestä vuodesta. MATA-korvausasioiden huomattava kasvu perustuu vuoden alussa voimaan tulleeseen tapaturmajärjestelmän lääkelaskutuksen muutokseen. Sen johdosta lääkeostojen kulukorvausten käsittely on nykyään vahinkokokhtaista ja aiempaa tiheämpää. Lääkekuluhakemuksia saapui Melaan vuoden aikana noin 7 000 kpl. Lääkelaskutuksen muutokseen liittyen Mela antoi vakuutetuille satoja lääkemaksusitoumuksia.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Päätyneen vuoden aikana määrittelimme Melan strategian ja vision vuoteen 2022 asti. Strategiamme mukaisesti olemme toteuttamassa ja aktiivisesti kehittämässä asiakkaidemme sosiaaliturvaa ja hyvinvointia. Varmistamme, että toimintamme on asiakasläheistä ja kustannustehokasta. Henkilöstömme osaamisen on vastattava toimintaympäristömme muuttuviin tarpeisiin.

Asiakkaidemme työhyvinvoinnin tueksi kehitämme uusia toimintamalleja. Samalla kun jatkamme Välitä viljelijästä -projektissa työtä jaksamisen kriisitilanteessa olevien yrittäjien auttamiseksi, luomme pysyvää ennaltaehkäisevän varhaisen välittämisen verkostoa. Rakennettavan toimintamallin pohjalta jatkamme tulevana vuosina Melan työhyvinvointityötä kaikkien asiakasryhmiemme jaksamisen tueksi.

Maatilojen ja porotalousyritysten sukupolvenvaihdosten edistämiseksi tärkeä luopumistukijärjestelmä päättyy nyky-lainsäädännön perusteella vuoden 2018 lopussa. Tässä tilanteessa varaudumme siihen, että hakemusmäärä ja neuvonnan tarve lisääntyvät merkittävästi kuluvan vuoden aikana. Varmistaaksemme, että sukupolvenvaihdosta suunnittelevat saavat riittävästi tietoa hakemiseen liittyvistä yksityiskohdista ja järjestelmän päättymisestä, panostamme erityisesti asiakasviestintään.

Koko sosiaaliturvakentän osalta olennaisia kehittämiskysymyksiä pohditaan valtioneuvoston asettamassa perusturvan ja toimeliaisuuden uudistamishankkeessa. Työeläkejärjestelmässä arvioitavina ovat muun muassa yrittäjäeläkkeiden uudistamistarpeet. Kuntoutuskomitean esitysten jatkotyöstäminen on käynnistynyt. Palvelun ja hallinnon rakenteita puolestaan ollaan uudistamassa mittavassa maakunta- ja SOTE-uudistuksessa.

Kaikilla näillä kehittämishankkeilla on yhtymäkohtia Melan toimintaan ja asiakkaidemme sosiaaliturvan kokonaisuuteen. Melan tehtävänä on omalta osaltaan huolehtia, että asiakaskuntamme elinkeinon ja toiminnan erityispiirteet otetaan kehittämistyössä huomioon.

VAIKUTTAVUUS

Annamme aktiivisen asiantuntijapanoksen sosiaaliturvan kehittämiseen.

Käynnistimme työeläkeuudistuksen toimeenpanon sujuvasti ja asiakasläheisesti.

Perustimme asiakaspalvelun kehittämistyöryhmän systemaattiseen asiakaskokemuksen parantamistyöhön.

Sujuvoitimme toimintaamme asiakastytytyväisyyden lisäämiseksi ja saimme lyhennettyä käsittelyaikoja kaikissa keskeisissä hakemuslajeissa.

Annoimme asiantuntijapanoksemme lomituksen maakuntauudistuksen suunnitteluun ja kuntoutu-uudistuksen valmisteluun sosiaali- ja terveystoiministeriön työryhmissä. Tuimme maatalousyrittäjien työssäjaksamista maatalouden kriisipaketista rahoitetulla Välitä viljelijästä -projektilla.

Käynnistimme toisen asiakasryhmämme apurahansaajien hyvinvointityön.

Määrittelimme yhdessä Melan strategian vuoteen 2022 asti.

ASIAKKUUS

Tuomme turvaa ja työhyvinvointia asiakkaillemme ystävällisesti, sujuvasti ja luotettavasti.

Tuimme henkilöstön hyvinvointia lukuisilla toimenpiteillä, esimerkiksi ikäohjelmalla, etätyöohjeistuksella ja liikuntaseteleillä.

Toteutimme osana koulutusohjelmaamme Melatutkinnon ja tiimiesimiesten valmistuksen.

Henkilöstön sairauspoissaolot olivat edelleen alhaisella tasolla ja vaihtuvuus väheni edelliseen vuoteen verrattuna.

HENKILÖSTÖ

Asiakkaidemme palveluista huolehtii osaava- ja motivoitunut henkilöstö.

Melan kokonaisliikekulut nousivat edeltävän vuoden toteutuneesta 0,7 miljoonalla eurolla. Kulujen kasvu aiheutui korkeammista ict-kuluista liittyen uuden eläke- ja vakuutussovelluksen rakentamiseen.

Sijoitustoimintamme tuotto oli tyydyttävä.

Tehostimme toimintaamme käsittelyprosesseja virtaviivaistamalla.

TALOUS JA TEHOKKUUS

Prosessien ja toimintamallien uudistamisella parannamme tehokkuutta.

VAIKUTTAVUUS

Annamme aktiivisen asiantuntijapanoksen sosiaaliturvan kehittämiseen.

Annoimme asiantuntijapanoksemme lomituksen maakuntaudistuksen suunnitteluun ja kuntoutuusudistuksen valmisteluun sosiaali- ja terveysministeriön työryhmissä. Tuimme maatalousyrittäjien työssäjaksamista maatalouden kriisipaketista rahoitetulla Välitä viljelijästä -projektilla. Käynnistimme toisen asiakasryhmämme apurahansaajien hyvinvointityön. Määrittelimme yhdessä Melan strategian vuoteen 2022 asti.

MELAN ASIAKKAIDEN TYÖHYVINVOINNIN JA TYÖTURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Maatalouden lomituspalvelut, työterveyshuolto ja työhyvinvointiohjelma tukevat maatalousyrittäjien työssäjaksamista. Edistämme asiakkaidemme työhyvinvointia myös maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvalla työturvallisuustyöllä. Käytännössä tämä tarkoittaa tapaturmien ja ammattitautien torjuntaa neuvonnan, tiedottamisen ja koulutuksen avulla.

Lisätukea työhyvinvointityöhön toi vuoden 2017 alusta Melassa käynnistynyt Välitä viljelijästä -projekti. Projekti käynnistettiin valtion Melalle myöntämän määrärahan turvin. Projekti sai jatkorahoitusta vuosille 2018–2019.

Projekti saatiin nopeasti käyntiin, kun alueelliset projektityöntekijämme ryhtyivät ohjaamaan apua tarvitsevia oikeanlaisen avun piiriin. Ripeästi saatiin myös luotua toimintaa hyvin tukeva ostopalvelusitoumusjärjestelmä. Ostopalvelusitoumusta on käytetty kokonaisvaltaista jaksamista edistävään asiantuntija-apuun, kuten sekä taloudelliseen ja juridiseen että henkisen jaksamisen asiantuntija-apuun. Keskeisenä tavoitteena projektissa on kehittää pitkäkestoisen varhaisen välittämisen toimintamalli, jolla voimme tukea projektien ja alueellisten hankkeiden päättyessä viljelijöitä.

Projektityöntekijät ja valtakunnallisten hyvinvointihankkeiden työntekijät tekivät tilakäyntejä vuoden aikana 476 kappaletta. Sitoumuksia myönnettiin 660 kappaletta.

Vuonna 2017 järjestettiin kolme Hyvinvointipäivää teemalla *Unta ja seikkailuja* yhteistyössä Kunnossa kaiken ikää -hankkeen kanssa. Henkilösuojautumista edistimme toteuttamalla Farmarin suojaintutkinnon virtuaalisessa oppimisympäristössä.

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon kuului vuoden lopussa vain 35,5 % MYEL-vakuutetuista maatalousyrittäjistä. Työterveyshuollon kattavuus on valitettavasti edelleen hieman heikentynyt.

Työturvallisuustyön budjetti perustuu saman vuoden arvioon maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen kokonaiskustannuksista. Työturvallisuustyöhön käytimme 0,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 maksoimme työturvallisuusapurahoja 85 133 euroa ja myönsimme uusia apurahahakemuksia 80 000 euroa. Meillä on myös 12 työturvallisuusasioihin erikoistunutta asiamiestä edistämässä työturvallisuustyötämme.

Mela järjesti työhyvinvointitoimintaa myös apurahansaajille. Apurahatutkijoille järjestetyssä hyvinvointipäivässä käsiteltiin stressin hallintaa ja työn mielekkyyden lisäämistä. Apurahansaajien työhyvinvointiohjelman pohjaksi teimme kyselyn, jolla kartoitettiin apurahansaajien toiveita työhyvinvointitoiminnan sisällöksi. Myönnetyn työturvallisuusapurahan avulla toteutettiin myös hanke, jossa vertaistuen avulla tuettiin apurahalla työskentelevien tutkijoiden työhyvinvointia.

MELA JA YHTEISKUNTAVASTUU

Mela on mukana edistämässä eläkeuudistuksen mukaisesti koko yhteiskuntaa koskevaa työurien pidentämistavoitetta. Toimintamme ja erityisesti työhyvinvointityömme tavoitteena on lisätä asiakkaidemme terveitä työvuosia, työkykyisyyttä ja työssäjaksamista.

Mela vastaa lakisääteisen sosiaaliturvan ja palvelun laadukkaasta toimeenpanosta sekä maatalousyrittäjien että apurahansaajien osalta. Kehitämme toimintaamme systemaattisesti ja asiakasläheisesti. Osallistumme asiakaskuntamme sosiaaliturvan kehittämiseen aktiivisesti tuoden esiin heidän työnsä erityispiirteitä.

Sijoitustoimintamme perustuu hallituksen hyväksymään sijoitussuunnitelmaan. Sen mukaisesti tulee huolehtia sijoitusten riittävästä hajautuksesta huomioiden Melan riskienkantokyky ja varojen vakuutusliikekohtainen likvidisyysvaatimus. Sijoitustoiminnassa huomioimme ESG-tekijät eli ympäristöön (environment), yhteiskuntaan (society) ja hyvään hallintotapaan (governance) liittyvät tekijät. Tätä tavoitetta toteutamme asettamalla yhteistyökumppanivalinnassamme vaatimuksia, jotka kohdistuvat heidän toteuttamiinsa sijoitusprosesseihin. Näiden prosessien tulee sisältää vastuullisen sijoittamisen elementtiä.

Mela on myös henkilöstölleen vastuullinen työnantaja. Henkilöstömme pääsee vaikuttamaan itseään koskevaan päätöksentekoon erilaisten yhteistyöfoorumien ja työryhmien kautta. Tuemme henkilöstön työhyvinvointia, työssäjaksamista sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamista monin eri tavoin esimerkiksi ikäohjelmalla, etätöyohjeistuksella ja edellä kerrotut asiat huomioivalla joustavalla henkilöstöpolitiikalla.

ASIAKKUUS

Tuomme turvaa ja työhyvinvointia asiakkaillemme ystävällisesti, sujuvasti ja luotettavasti.

Käynnistimme työeläkeuudistuksen toimeenpanon sujuvasti ja asiakasläheisesti. Perustimme asiakaspalvelun kehittämistyöryhmän systemaattiseen asiakaskokemuksen parantamistyöhön. Sujuvoitimme toimintaamme asiakastyytyväisyyden lisäämiseksi ja saimme lyhennettyä käsittelyaikoja kaikissa keskeisissä hakemuslajeissa.

ELÄKEVAKUUTUS (MYEL)

MYEL-vakuutus

Vakuutamme maatalousyrittäjän eläkelain mukaan maatalousyrittäjät, metsätalousyrittäjät, kalastajat, poronhoitajat, heidän perheenjäsenensä sekä apurahalla työskentelevät taiteen ja tieteen harjoittajat.

Maatalousyrittäjän eläkevakuutukseen kuului vuoden 2017 lopussa 59 187 maatalousyrittäjää (sis. kalastajat, poronhoitajat ja metsätaloudenharjoittajat). Maatalousyrittäjiä oli vakuutettuina 41 713 maatilalta. Asiakasmäärän kehitys on esitelty tarkemmin *taulukossa 2*. Vakuutettujen lukumäärä väheni noin 4,5 %. Määrän väheneminen on seurausta sukupolvenvaihdosten ja jatkajien vähäisestä määrästä sekä nopeasta rakennekehityksestä.

Apurahansaajien MYEL-vakuutukseen kuului vuoden 2017 lopussa 3 016 apurahansaajaa. Vuoden aikana vakuutuksessa oli kaikkiaan 5 387 henkilöä. Apurahansaajien vakuutusjaksot olivat keskimäärin 17 kuukauden mittaisia. Vuoden aikana vakuutetuista apurahansaajista 70 % oli tieteen ja 30 % taiteen harjoittajia.

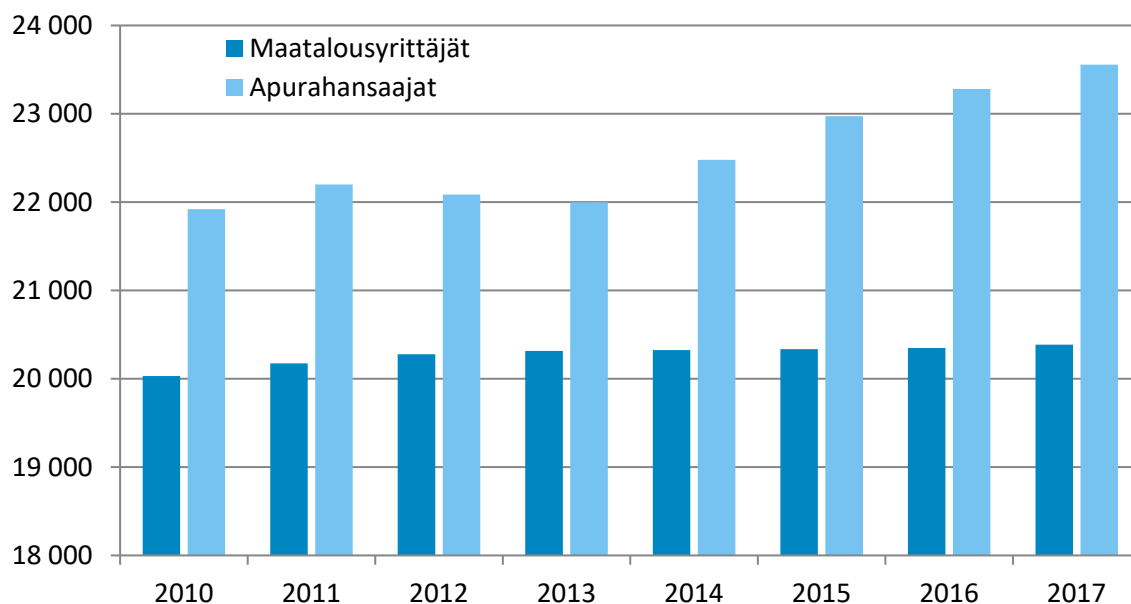
Asiakasryhmät	MYEL-vakuutetut, henkilöä	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Maatilataloudenharjoittajat	56 777	-4,7
Metsätaloudenharjoittajat	3 025	-0,5
Poronhoitajat	918	-1,9
Kalastajat	508	-7,5
Apurahansaajat	3 016	-2,0

Taulukko 2. MYEL-vakuutetut asiakkaat 31.12.2017. Sama henkilö voi olla vakuutettuna eri asiakasryhmissä.

MYEL-työtulo

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien sosiaaliturvaetuudet lasketaan henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Vuoden lopussa maatalousyrittäjien keskimääräinen vuotuinen MYEL-työtulo oli 20 386 euroa eli 1 699 euroa kuukaudessa. Nousua edelliseen vuoteen oli 1,4 %. Apurahansaajien keskimääräinen MYEL-työtulo vuotuiseksi työtuloksi muutettuna oli vuoden lopussa 23 557 euroa eli 1 963 euroa kuukaudessa. Siinä nousua oli 2,4 %.

Keskimääräinen MYEL-työtulo, euroa/vuosi (vuoden 2017 indeksitasossa)

Kuva 1. MYEL-työtulon kehitys maatalousyrittäjillä ja apurahansaajilla. Vuoden 2017 lopussa maatalousyrittäjien keskimääräinen MYEL-työtulo oli 20 386 euroa vuodessa ja apurahansaajien 23 557 euroa vuodessa.

MYEL-eläkkeet

Vuoden 2017 alusta tuli voimaan koko työeläkejärjestelmää koskeva työeläkeuudistus. Toimintavuoden aikana uusi eläkelaji, osittainen varhennettu vanhuuseläke, osoittautui varsin suosituksi myös Melan asiakaskunnan keskuudessa.

Vuoden lopussa työeläkettä maksettiin 117 132 henkilölle, joista apurahansaajia oli 165. Työeläkettä saavien henkilöiden määrä aleni vuoden aikana 3,3 %. Eläkkeensaajien määrä eläkelajeittain on eritelty taulukossa 3.

Asiakkaamme siirtyivät omaan työuraansa perustuvalla työeläkkeelle keskimäärin 62,4-vuotiaina. Edelliseen vuoteen verrattuna eläkkeellesiirtymisikä nousi hieman.

Vuonna 2017 alkanut vanhuuseläke oli suuruudeltaan keskimäärin 1 201 euroa kuukaudessa, josta MYEL-eläkkeen osuus oli 888 euroa kuukaudessa. Kaikkien maksussa olevien vanhuuseläkkeiden suuruus oli keskimäärin 618 euroa kuukaudessa, josta MYEL-eläkkeen osuus oli 466 euroa kuukaudessa.

Mela maksoi työeläkkeitä yhteensä 916,8 miljoonaa euroa.

Eläkelaji	Eläkkeensaajien lukumäärä	Muutosprosentti edellisestä vuodesta
Vanhuuseläke	106 259	-3,3
Perhe-eläke	33 186	-3,9
Työkyvyttömyyseläke	4 280	-10,1
Osa-aikaeläke	110	-37,1
Osittainen vanhuuseläke	310	

Taulukko 3. Eri eläkelajeja saavien asiakkaiden lukumäärä 31.12.2017 ja muutos edellisestä vuodesta. Asiakas voi saada oman työeläkkeensä rinnalla perhe-eläkettä.

Mela-sairauspäiväraha

Mela-sairauspäivärahaa maksetaan MYEL-vakuutetulle henkilölle sairausvakuutuksen omavastuuajalta. Vuoden aikana Mela-sairauspäivärahaa maksettiin 8 864 sairausjaksolta yhteensä 2,6 miljoonaa euroa.

TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTIVAKUUTUS (MATA)

MATA-tapaturma- ja ammattitautivakuutukset

MATA-työtapaturma- ja ammattitautivakuutus korvaa maatalousyrittäjätyössä ja MYEL-vakuutetussa apurahatyössä sattuneet tapaturmat ja näistä töistä aiheutuneet ammattitaudit. Vapaa-ajan MATA-tapaturmavakuutus korvaa yksityistalouden töissä sekä vapaa-ajalla sattuneet vahingot.

Vuoden lopussa MATA-työtapaturma- ja ammattitautivakuutus oli voimassa 83 275 henkilöllä, joista 3 016 oli apurahansaajia. Vapaa-ajan MATA-vakuutus oli vuoden lopussa 54 198 henkilöllä, joista 446 oli apurahansaajia. MATA-vakuutusten lukumäärä väheni hieman MYEL-vakuutuksia vähemmän eläkkeen rinnalle otettavien vapaaehtoisten tapaturmavakuutusten suosion kasvaessa.

MATA-korvaukset

Uusia työvahinkoja korvattiin 4 612, joka oli 13 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työtapaturmia hylättiin suhteessa saman verran kuin edellisenä vuonna (12 %). Uusia ammattitauteja korvattiin 102. Kuolemaan johti vuoden aikana kolme työtapaturmaa. Vuoden 2017 aikana maksettiin työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen eläkkeitä ja korvauksia 32,8 miljoonaa euroa, mikä on 1,6 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Vapaa-ajan tapaturmavakuutuksesta korvattiin 989 uutta tapaturmaa, mikä on 3 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Korvauksia kaikista vahingoista maksettiin 4,4 miljoonaa euroa, mikä on 0,1 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

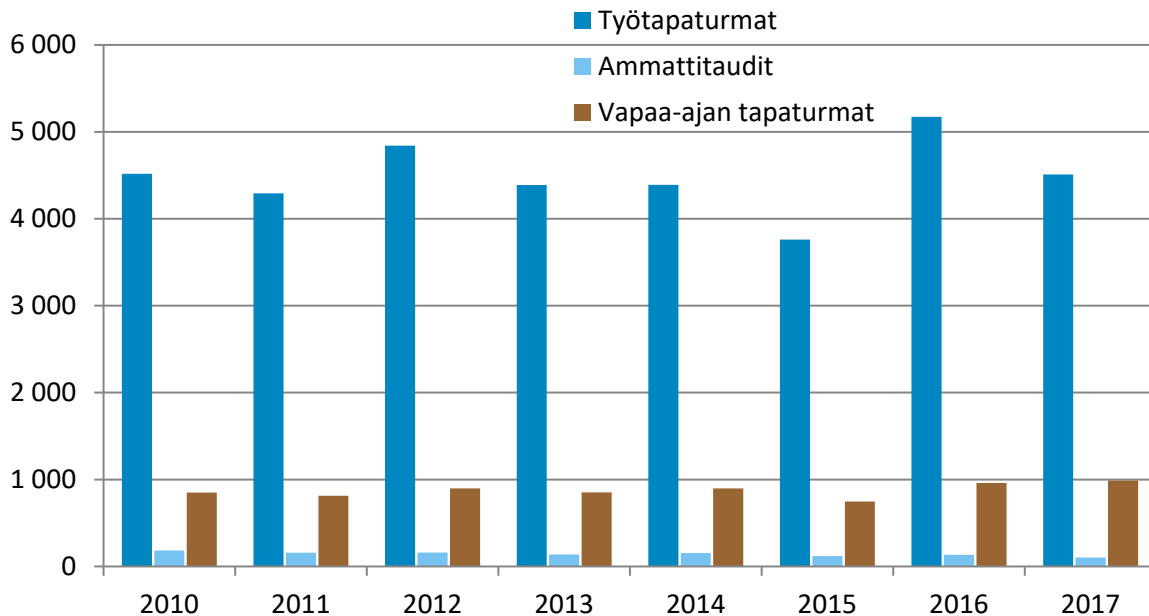
Apurahansaajille korvattiin 28 työtapaturmaa ja 6 vapaa-ajan tapaturmaa (luvut sisältyvät yllä oleviin).

Vaikka uusien työvahinkojen määrä aleni, hakemusten kokonaismäärä kasvoi lähes 30 % verrattuna vuoteen 2016 (ks. taulukko 1). Hakemusten kokonaismäärään sisältyvät myös jatkokorvaukset esimerkiksi pitkittyneestä työkyvyttömyydestä tai lääkehankinnoista.

Hakemusten kokonaismäärän kasvua selittää 2017 alussa toteutettu tapaturmajärjestelmän lääkelaskutuksen muutos. Muutoksen jälkeen vakuutettu hakee korvausta maksamastaan lääkkeestä keskitetyn

lääkelaskutuksen korvauksen sijasta. Hakemusmäärään sisältyy apteekin lääkelaskutuksia noin 7 000. Sujuvan lääkehankinnan toteuttamiseksi Mela antoi vuoden aikana asiakkailleen satoja lääkemaksusitoumuksia. Maksusitoumuksen perusteella vakuutettu saa lääkkeen maksutta apteekin laskuttaessa Melaa.

Uudet korvatut MATA-tapaturmat ja ammattitaudit 2010–luvulla

Kuva 2. 2010-luvulla korvattujen työtapaturmien määrä on lisääntynyt keskimäärin 1,3 % vuodessa ja vapaa-ajan tapaturmien 3,0 % vuodessa johtuen muun muassa lainsäädännön muutoksista.

KUNTOUTUS

Korvaamme sekä maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) että maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (MATAL) mukaista kuntoutusta. MYEL-kuntoutusta voi saada, jos sairauden perusteella on riski jäädä lähivuosina työkyvyttömyyseläkkeelle ja tätä työkyvyttömyyden uhkaa voidaan pienentää tai siirtää ammatillisen kuntoutuksen keinoin. MATA-kuntoutusta voi saada vain tapaturmassa vammautunut tai ammattitautiin sairastunut MYEL-vakuutettu.

MYEL:iin perustuvaan ammatilliseen kuntoutukseen käytettiin 0,7 miljoonaa euroa. Summa sisältää kuntoutusrahat ja kuntoutuskulut tutkimuksineen sekä apuvälineet. Kuntoutusetuuksina korvasimme työssä selviytymistä helpottavia apuvälineitä 0,08 miljoonan euron arvosta.

MATA-kuntoutukseen käytettiin 1,9 miljoonaa euroa. Kuntoutusetuuksina korvattiin muun muassa moottoroituja hengityksensuojaimia, suojakäsineitä ja kuntoutuskursseja ammattiastmaan, nuhaan, ihottumaan ja homepölykeuhkoon sairastuneille.

LUOPUMISTUKI

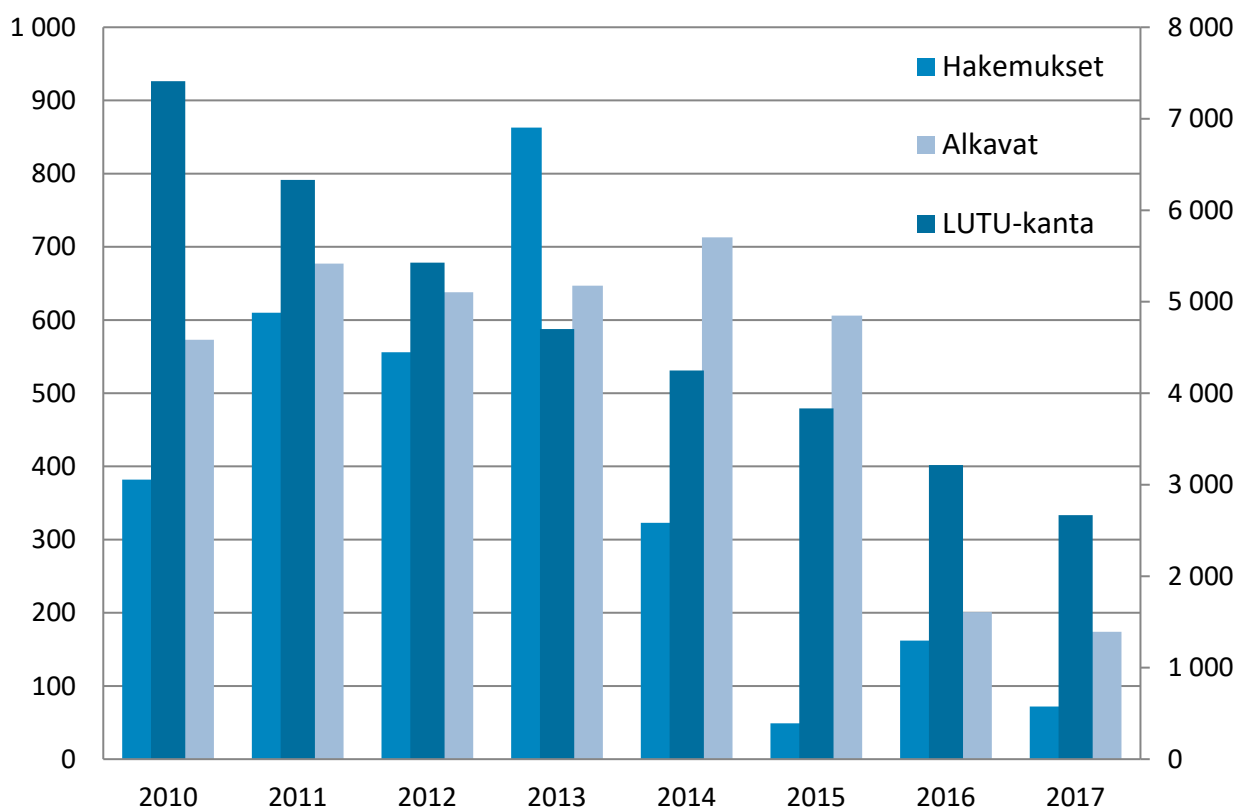
Luopumistukien eläkekanta eli maksussa olevat eläkkeet vähenevät reilun 10 %:n vuosivauhdilla. Luopumistuen saajia oli vuoden lopussa 2 667. Vuosi 2017 oli luopumistukien kannalta edelleen eräänlainen välivuosi. Hakemusten vähäisyys selittyy osittain jo aikaisemmin voimaantulleista ikärajaa koskevista muutoksista, minkä vuoksi toimintavuoden aikana ei tullut ikänsä puolesta uusia luopumistukeen oikeutettuja henkilöitä.

Toimintavuoden aikana uusia luopumistukihakemuksia tuli ainoastaan 72 kpl, joka on noin puolet edelliseen vuoteen verrattuna. Luopumistukea ryhdyttiin maksamaan 174 henkilölle, joista osa oli saanut päätöksen jo aikaisempina vuosina.

Voimassa oleva luopumistuen soveltamisjakso koskee vuosia 2015–2018. Hakemusmäärän odotetaan kasvavan merkittävästi vuonna 2018, joka on luopumistuen viimeinen voimassaolovuosi. Sen lisäksi vuonna 2018 luopumistukeen tulee monen vuoden tauon jälkeen oikeutetuksi kokonaan uusi ikäluokka, jolla ei ole aikaisemmin ollut mahdollisuutta hakea luopumistukea.

Mela hoitaa myös vuonna 1993 päättyneen luopumiseläkelain mukaisia eläkkeitä. Luopumiseläkettä maksettiin vuoden lopussa 9 326 henkilölle. Luopumiseläkkeen saajien määrä väheni edellisestä vuodesta noin 1 000 henkilöllä.

Uudet LUTU-hakemukset, alkavat luopumistuet ja LUTU-kanta

Kuva 3. LUTU-kantaluvut ovat luettavissa oikeanpuoleiselta, muut vasemmanpuoleiselta pystyakselilta. LUTU-kanta on pienentynyt 2010-luvulla keskimäärin 13,3 % vuodessa.

LOMITUS

Mela korvaa maatalouslomituksen kustannukset valtion rahoittamana kuntien hoitamille paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti. Lisäksi ohjeistamme ja koulutamme paikallisyksiköiden hallintohenkilöitä ja valvomme paikallisyksiköiden toiminnan lainmukaisuutta. YEL-vakuutetut turkistuottajat voivat myös saada lomituspalveluita ja poronhoitajat sijaisapua työkyvyttömyyden aikana.

Maatalousyrittäjien taloudellisen ahdingon aiheuttaman kuormituksen helpottamiseksi valtio kohdisti 10 miljoonaa euroa lomituspalvelujen asiakasmaksujen alentamiseen vuonna 2017. Sijaisavun perusmaksu aleni 31 prosentilla. Tuetun maksullisen lomituksen tuntimaksu aleni 13,75 eurosta 12 euroon ja varallaolon hinta laski 5 eurosta 1,50 euroon tunnilta. Maksujen alennus oli määräaikainen ja oli voimassa

1.1.–31.12.2017. Maksualennuksilla haluttiin tukea lomitukseen oikeutettujen maatalousyrittäjien jakamista.

Maatalouslomituksen käyttökustannukset laskivat 139,8 miljoonaan euroon (2016: 154,2). Maatalousyrittäjillä oli vuonna 2017 oikeus 26 vuosilomapäivään, joista käytettiin keskimäärin 24,8 päivää (2016: 25,3).

Alueellisia maatalouslomituksen paikallisyksiköitä toimi vuoden 2017 aikana 42 eli kaksi vähemmän kuin edellisvuonna.

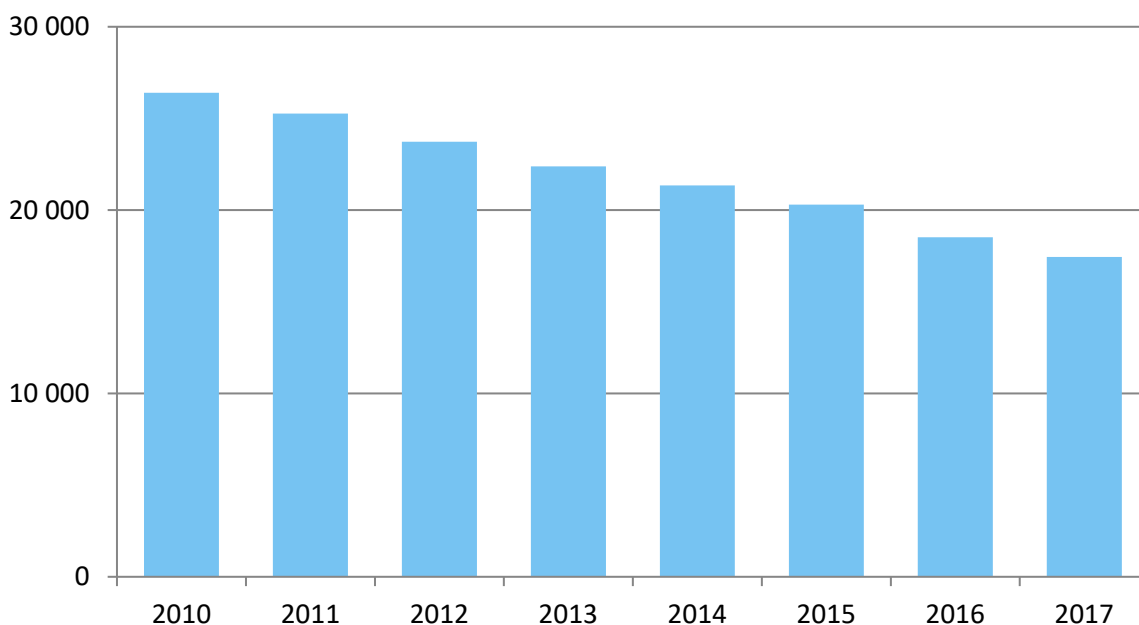
Vuosilomaan oikeutettuja kotieläinyrittäjiä oli yhteensä 17 442. Vuosilomaan oikeutettujen yrittäjien määrä väheni rakennemuutoksen johdosta 5,8 %.

Sijaisavun käyttäjiä oli vuoden aikana 5 745. Sijaisavun käyttäjien määrä väheni 3,6 % edellisestä vuodesta.

Turkistuottajien lomituspalvelulain mukaista vuosilomamahdollisuutta hyödynsi 541 turkistuottajaa. Turkistuottajilla oli oikeus pitää 18 vuosilomapäivää ja saada lisäksi 120 tuntia maksullista lisävapaata.

Poronhoitajien sijaisapujärjestelmän mukaista mahdollisuutta saada tapaturman tai sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalle sijaisapua käytti vuoden aikana 89 poronhoitajaa.

Vuosilomaan oikeutetut maatalousyrittäjät 2010-luvulla

Kuva 4. Vuosilomaan oikeutettujen maatalousyrittäjien lukumäärän kehitys vuosina 2010–2017. Vuonna 2017 vuosilomaoikeus oli 17 442 maatalousyrittäjällä.

ASIAKASPALVELU

Asiakkaillamme on mahdollisuus hoitaa vakuutus- ja etuusasioitaan Mela-asiamiesten, valtakunnallisen puhelinpalvelun, pääkonttorin asiakaspalvelupisteen tai sähköisten asiointipalvelujen kautta. Mela-asiamiehet palvelevat asiakkaitamme noin 150 toimipisteessä. Yhdellä asiamiehellä on vastuullaan keskimäärin 1 600 MYEL-vakuutettua asiakasta. Palvelemme ja kohtaamme asiakkaitamme myös maatalousnäytelyissä ja muissa alan tapahtumissa.

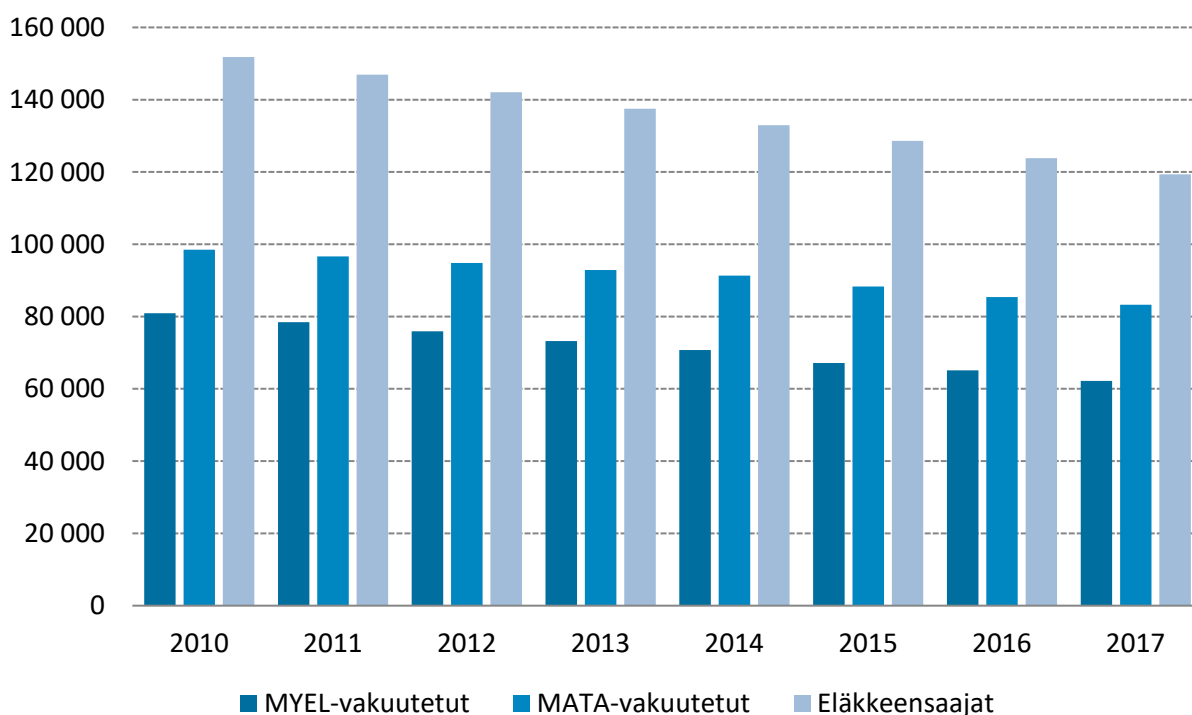
Seuraamme aktiivisesti kvartaaleittain asiakastytyvääsyyttä tutkimuksilla. Asiakastytyvääsyyden kokonaisarvosanaksi saimme 7,9, mikä on sama kuin edellisvuonna. Saadun palautteen perusteella sovimme tarvittavat kehittämistoimenpiteet ja parannamme toimintaamme.

Asiakastytyvääsyyteen vaikuttaa tutkitusti palvelun nopeus, johon olemme kiinnittäneet erityistä huomiota. Käsittelyajoissa pääsimme lähes kaikissa etuuksissa asetettuihin tavoitteisiin. Kaikkien hakemusten keskimääräinen käsittelyaika aleni 28 päivästä 22 päivään. Etenkin tapaturmien ja ammattitautien käsittelyajat lyhenivät merkittävästi. Käsittelyn nopeuttamiseksi on panostettu korvausprosessien kehittämiseen.

Viestimme ja tiedotamme asiakkaillemme aktiivisesti Mela-turvan sisällöstä ja siihen liittyvistä muutoksista eri tuotteilla ja eri kanavissa. Tiedotusta kohdistimme myös kampanjoina esimerkiksi alkaville yrittäjille ja vakuuttamattomille yrittäjille.

Asiakaskokemuksen kehittäminen oli kuluneen vuoden aikana keskeinen tavoite sisäisissä kehittämistoimenpiteissämme. Jatkamme kokonaisvaltaista asiakaskokemuksen kehittämistä ja toimintaprosessiemme hiomista myös alkaneella uudella strategiakaudella.

Melan asiakasmäärän kehitys 2010-luvulla

Kuva 5. 2010-luvulla Melan MYEL-vakuutettujen asiakkaiden määrä on vähentynyt keskimäärin 3,5 % vuodessa, MATA-vakuutettujen asiakkaiden 2,3 % vuodessa ja eläkkeensaajien 3,4 % vuodessa.

HENKILÖSTÖ

Asiakkaidemme palveluista huolehtii osaava ja motivoitunut henkilöstö.

Tuimme henkilöstön hyvinvointia lukuisilla toimenpiteillä, esimerkiksi ikäohjelmalla, etätyöohjeistuksella ja liikuntaseteleillä. Toteutimme osana koulutusohjelmaamme Mela-tutkinnon ja tiimiesimiesten valmennuksen. Henkilöstön sairauspoissaolot olivat edelleen alhaisella tasolla ja vaihtuvuus väheni edelliseen vuoteen verrattuna.

HENKILÖSTÖ

Kehitimme henkilöstövoimavarojamme monipuolisilla toimenpiteillä vuoden aikana. Osaamisemme varmistamiseksi ja asiakkaidemme tarpeisiin vastataksemme toteutimme laajan ja kattavan koulutusohjelman. Kuluneen vuoden aikana panostimme erityisesti tiimiesimiesten valmennukseen ja uusien melalaisien varsin kattavaan Mela-turvan perehdytykseen.

Henkilöstömme osallistui aktiivisesti toiminnan kehittämiseen ja prosessiemme sujuvoittamiseen. Otimme tätä työtä helpottaaksemme käyttöön sähköisen aloitejärjestelmän, jonka antia käymme säännöllisesti läpi asiakaspalvelun kehittämistyöryhmässä.

Vuoden 2017 lopussa Melassa oli 197 toimihenkilöä mukaan lukien asiamiehet (2016: 196). Vuoden keskimääräinen nettohenkilömäärä eli varsinainen toimihenkilövahvuutemme oli 179,3 (2016: 177,6). Lisäksi Välitä viljelijästä -projektissa oli neljä määräaikaista projektityöntekijää.

Vuoden lopussa Melassa työskenteli 40 asiamiestä, joista 27 oli päätoimisia. Asiamiesten nettohenkilömäärä vuoden lopussa oli 34,3. Päätoimisten asiamiesten suhteellinen osuus on lisääntynyt viime vuosina. Asiamiesten päätoimisuus antaa paremman mahdollisuuden töiden järjestelyille huomioiden myös hakemusten ratkaisutyöhön osallistumisen ja ammattitaidon ylläpitämisen.

Vuoden lopussa työsuhteessa olevista toimihenkilöistä 72 % oli naisia ja 28 % miehiä. Henkilöstön keski-ikä oli 47,7 vuotta (2016: 48,2).

Henkilöstölle maksetut suoriteperusteiset palkat olivat 8,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 palkkasumma oli 9,2 miljoonaa euroa, joka sisälsi 0,5 miljoonaa euroa kertaluonteista varausta henkilöstön päätetyistä lisäeläkejärjestelmistä.

Henkilöstömme vaihtuvuus oli 8,5 % (2016: 11,6 %). Pääkonttorin vaihtuvuus oli 8,8 % ja asiamiesten vaihtuvuus oli 7,5 %. Uusia vakinaisia toimihenkilöitä palkkasimme vuoden aikana 13. Sairauspoissaolot lisääntyivät 3,0 prosenttiin (2,4 %). Sairauspoissaolojen taso on edelleen huomattavan alhainen.

Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana kahdeksan henkilöä. Eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 62,8 vuoden iässä (2016: 64,2).

HENKILÖSTÖN TYÖHYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Tuimme henkilöstön hyvinvointia ja työssäjaksamista monipuolisilla toimenpiteillä. Laadimme yhdessä ikäohjelman, jossa ohjeistamme eri-ikäisten ja eri elämänvaiheissa olevien työntekijöiden yksilöllisten tilanteiden huomioon ottamista mahdollisuuksien mukaan.

Uudistetulla etätyöohjeistuksella viestimme henkilöstölle nykyaikaista ja työeläkealan yleisen käytännön mukaista suhtautumista asiaan huomioiden kuitenkin perustoimintamme mukaiset reunaehdot. Yksikkökohtaisilla työterveystarkastuksilla tuimme työyhteisöjen vuoropuhelua ja toiminnan kehittämistä.

Työhyvinvoinnin edistämiseksi järjestimme henkilöstölle monipuolisia liikuntapalveluita ja otimme käyttöön liikuntasetelit. Lisäksi järjestimme kulttuuritoimintaa ja kattavan työterveyshuollon.

Yhteisissä toimintamme kehittämishankkeissa saimme tärkeän panoksen henkilöstöltä asiakaspalvelun parantamiseksi ja toimintamme sujuvoittamiseksi. Organisaation kehittämistyöhön osallistuminen tukee myös henkilöstön motivaatiota, lisää työtyytyväisyyttä ja sitouttaa henkilöstöä vaikuttamismahdollisuuksien ja yhteisen tekemisen kautta entistä tiiviimmin työyhteisöömme.

TALOUS JA TEHOKKUUS

Prosessien ja toimintamallien uudistamisella parannamme tehokkuutta.

Melan kokonaisliikekulut nousivat edeltävän vuoden toteutuneesta 0,7 miljoonalla eurolla. Kulujen kasvu aiheutui korkeammista ict-kuluista liittyen uuden eläke- ja vakuutussovelluksen rakentamiseen. Sijoitustoimintamme tuotto oli tyydyttävä. Tehostimme toimintaamme käsittelyprosesseja virtaviivaistamalla.

TALOUS

Liikekulut

Kokonaisliikekulut olivat 24,3 miljoonaa euroa (2016: 23,6). Tästä määrästä henkilöstökulut olivat 10,4 miljoonaa euroa (2016: 11,1) ja ict-kulut 10,7 miljoonaa euroa (2016: 9,2). Kokonaisliikekulut nousivat edellisestä vuodesta 0,7 miljoonaa euroa, mikä johtui vertailuvuoteen 2016 nähden lähinnä korkeammista ict-kuluista. Muut liikekulut pysyivät suunnilleen edellisvuoden tasolla.

Sijoitustoiminta

Sijoitustoimintamme perustuu hallituksen vuosittain vahvistamaan sijoitussuunnitelmaan. Vuosi 2017 alkoi nousevin osakekursein. Tätä jatkui aina kesään asti, jolloin puolivuotistulosten julkaisemisen jälkeen tapahtui notkahdus. Tämä jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi. Syksyllä kurssit jatkoivat nousuaan. Varsinkin USA:n osakeindeksit ovat saavuttaneet uusia ennätyksiä kerta toisensa jälkeen.

Markkinoilla on pohdittu, onko finanssikriisin jälkeinen kurssinousu ollut jo liian ripeää. Laskut ovat kuitenkin jääneet lyhytaikaisiksi. Tämä johtuu lähinnä siitä, että markkinoilla on paljon tuottohakuista rahaa, jolla korkotason ollessa matala ei juurikaan ole muuta vaihtoehtoa kuin osakemarkkinat. Volatiliteetti pysyi koko vuoden matalana eli markkinat ovat olleet luottavaisia tulevan osalta.

Korkotaso pysyi koko vuoden matalana. Vakavaraisten valtioiden lainojen korot pysyivät edelleen matalina, jopa negatiivisina. Yrityslainat olivat lähes ainoa tapa saada maltillista korkotuottoa. Keskuspankkien koronnostoilla spekulointiin, mutta mitään merkittävää koronnostoa ei tapahtunut.

Melan sijoitukset olivat vuoden lopussa markkina-arvoltaan 274,9 miljoonaa euroa (2016: 237,9) ilman sijoitustilejä. Vuoden lopussa markkina-arvoisesta sijoituspääomasta oli korko- ja korkorahastosijoituksia 44,3 % ja osake- ja osakerahastosijoituksia 37,0 %. Kiinteistö- ja kiinteistörahastosijoituksia oli 17,6 % ja vaihtoehtoisia sijoituksia 1,1 %. Luvuissa eivät ole mukana omien toimitilojen hallintaan oikeuttavat Kiinteistö Oy Metsätapiolan osakkeet.

Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen nettotuotto oli 12,5 miljoonaa euroa (2016: 7,5). Käyvin arvoin laskettu tulos oli 13,8 miljoonaa euroa eli 4,3 % sitoutuneelle pääomalle. Vastaava tuotto oli edellisenä vuonna 3,3 %. Sijoitusten viiden vuoden reaalityttö oli 5,9 % ja kymmenen vuoden reaalityttö 4,2 %. Sijoitustoiminnan tuotto-, riski- ja muita tunnuslukuja sekä niiden laskentaperiaatteita on selvitetty tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Jalopuukorttelin viimeinen kohde Asunto Oy Tapiolan Tammi luovutettiin tammikuussa 2017. Jalopuukorttelin asukaspysäköintiä palveleva Kiinteistö Oy Tapiolan Jalopuupysäköinti tuli kokonaisuudessaan käyttöön yhtä aikaa Asunto Oy Tapiolan Tammen käyttöönoton yhteydessä.

Valtion ja Kansaneläkelaitoksen maksuosuudet

Valtion maksuosuus ilman lomitusta oli 737,3 miljoonaa euroa (2016: 730,0). Valtion osuus kattoi 79,4 % korvausmenoista.

Lomitustoiminnan kuluina valtio maksoi 155,9 miljoonaa euroa (2016: 172,0).

Kansaneläkelaitoksen maksuosuus oli 11,1 miljoonaa euroa. Lakiin perustuva Kansaneläkelaitoksen maksuosuus on 27,6 % työajan MATA:n kokonaiskustannuksista.

Asiakkaiden maksuosuus

Asiakkaat maksoivat Mela-vakuutusmaksuja 194,9 miljoonaa euroa, josta maatalousyrittäjien osuus oli 183,4 miljoonaa ja apurahansaajien 11,5 miljoonaa euroa. Maatalousyrittäjien vaikea taloudellinen tilanne aiheutti kuluneena vuonna vakuutusmaksujen lisämaksuaikaa koskevia pyyntöjä 33 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Luottotappioina maksuvaikeudet eivät vielä näy.

Vastuuvelka

Sattuneiden vahinkojen korvausmenoon varattua rahaa oli työ- ja vapaa-ajan MATA-vakuutusten korvausvastuissa vuoden 2017 lopussa yhteensä 135,9 miljoonaa euroa. Apurahansaajien MYEL-vakuutusmaksuvastuu kasvoi vuoden 2017 aikana yli 13 miljoonalla eurolla 76,7 miljoonaan euroon.

Taloutta kuvaavat tunnusluvut sisältyvät tilinpäätöksen liitetietoihin.

PROSESSIEN JA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Kuluneen vuoden aikana keskityimme yksiköissä lainmuutosten toimeenpanon edellyttämiin uudistuksiin, asiakaspalveluprosessien kehittämiseen ja lainmuutoksiin liittyviin sovellusjärjestelmähankkeisiin. Asiakaskokemuksen kehittämisen näkökulmasta määrittelimme vuoden aikana laajalla tuotanto- ja tuotantoyksiköiden edustajien joukolla Melan uusien internetsivujen ja julkaisujärjestelmän toiminnalliset vaatimukset. Järjestelmä rakennetaan ja otetaan käyttöön vuoden 2018 aikana.

Melan järjestelmäkehityksen osalta uuden vakuutus- ja eläkesovelluksen toteutusprojekti uudelleenorganisoidiin. Uusi sovellus otetaan käyttöön 1.1.2020.

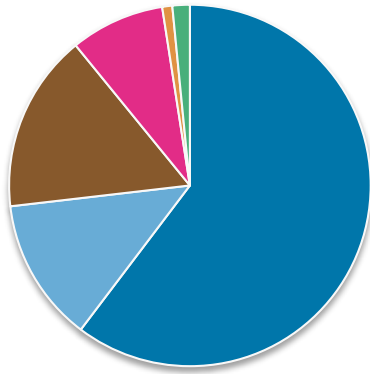
RISKIENHALLINTA

Toimintaamme ohjaa kattava riskienhallintasuunnitelma, jonka Melan hallitus hyväksyy vuosittain. Hallitus valvoo suunnitelman toteutumista muun muassa riskienhallinnan, sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajien vuosittaisten raporttien pohjalta.

Toiminnassamme keskeisiä ovat ict-toimintoihin, rahoitukseen ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit. Toiminnan riskejä hallitaan vuosittain laadittavilla johdon ja yksiköiden suunnitelmilla sekä erillisellä hallituksen hyväksymällä sijoitussuunnitelmalla. Tarkempi kuvaus Melan riskienhallintatoiminnoista on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Melan tuotot ja kulut pääryhmittäin vuonna 2017

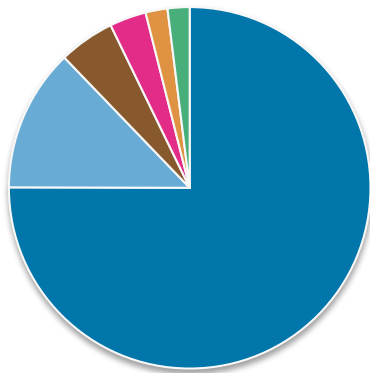
Tuotot 1 222 milj. euroa

- Valtiolta etuuskien hoitoon 737 milj. e, 58 %
- Valtiolta lomitukseen 157 milj. e, 14 % **
- Asiakkailta 195 milj. e, 16 %
- Muilta eläkelaitoksilta 103 milj. e, 9 %
- Kelalta 11 milj. e, 1 %
- Sijoituksista 19 milj. e, 2 %

** sis. Välitä viljelijästä -projektin, 0,7 milj. e

Kulut 1 222 milj. euroa

- Työeläkkeet 917 milj. e, 75 %
- Lomitus 156 milj. e, 13 %
- Luopumisjärjestelmät 61 milj. e, 5 %
- Tapaturmakorvaukset 40 milj. e, 3 %
- Liikekulut 24 milj. e, 2 %
- Muut kulut 24 milj. e, 2 % **

** sis. Välitä viljelijästä -projektin, 0,7 milj. e